

СЪВРЕМЕННИ АСПЕКТИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ИКОНОМИКАТА

Боян Дуранкев
Emeritus Professor

ЗА УПРАВЛЕНИЕТО НА ИКОНОМИКАТА:

- Структурата на икономическата система
- Интересите на икономическите субекти
- Цели на развитието
- Възможностите за координация

1. Базови икономически позиции

- От управленска гледна точка икономическата система (в частност - на България) се характеризира с **две координати**: секторно-транстериториални и териториално-транссекторни управленски подсистеми.
- При тази (на пръв поглед) дихотомия се появяват не два, а **три субекта** на управление:
 - **трансекторните корпорации**, като центрове за управление и реализиране на частните интереси в национален и транснационален аспект;
 - **националната държава**, като център за управление и реализиране на обществените интереси в национален и транссекторен аспект;
 - **Европейският съюз**, като център за наднационално управление и координация на транссекторните, националните и транснационалните интереси, които не всякога съвпадат между различните държави-членки.

1. Базови икономически позиции

- Задачата на икономическата система е поддържането на **хомеостазис**, а именно свойствата на една отворена система (в която попадат не само икономическата, но и природната, и демографска системи) да регулира вътрешната си среда така, че да поддържа стабилно, постоянно състояние, чрез многобройни корекции на динамичното равновесие, управлявани от взаимно свързани регулаторни механизми.
- Напомнянето на тези банални истини не е самоцелно, а именно във връзка с обстоятелството, че **икономиката не може да се остави на решенията на клетъчно или атомно ниво** (в случая – на свободните решения на корпорациите или – още по-точно на „свободата на пазара“, където се сблъскват плановете на различните корпорации), понеже това ще наруши хомеостазиса на суперсистемата.

2. Интересите на трансекторните корпорации като центрове за управление в транснационален аспект

- Адам Смит: „**стока**“.
- Корпорациите еволюираха от едносекторни вътрешнонационални системи в **многосекторни транснационални системи**, функциониращи на база печалба.
- Промяна: **стоки + нестоки!**
- Корпорациите **създават огромни блага за човечеството.**
- Корпорациите **увреждат природата, икономиката и обществото.**
- Частните интереси на корпорациите все повече **влизат в противоречие** с обществените и глобалните интереси на гражданите и обществата.

3. Интересите на държавата като център за отразяване на обществените интереси и за управление в национален и транссекторен аспект

- **Териториално обособените икономически подсистеми** се нареждат пирамидално: предприятие – район – страна – регион – световна икономика.
- **Минимално необходими управленски функции в икономиката** (минимална степен на намеса в икономиката) на държавните и регионалните управленски органи, и то едновременно във всички системи от този вид.
- Управленската намеса в икономиката от страна на локалните управленски институции с решения от ограничаващ характер може да има само едно значение - **поставяне на бариери** спрямо множеството изравняващи потоци от посочения по-горе вид.
- **Отношенията между корпорациите и държавно-националните комплекси.**

3. Интересите на държавата като център за отразяване на обществените интереси и за управление в национален и транссекторен аспект

- **Държавата:** управление чрез дългосрочни програми за оцеляване и развитие не само на икономиката като система, но също така на природната система и демографската система, които не могат да очакват резултати, получени от случайностите на свободния пазар.
- **Национални, наднационални и глобални дългосрочни (за 15-20 години) комплексни целеви програми.**

Total general government expenditure by function, 2020 (% of GDP)

	General public services	Defence	Public order and safety	Economic affairs	Environmental protection	Housing and community amenities	Health	Recreation, culture and religion	Education	Social protection	Total
EU*	6.2	1.3	1.8	6.1	0.9	0.6	8.0	1.2	5.0	22.0	53.1
euro area*	6.3	1.3	1.8	5.9	0.9	0.6	8.2	1.2	4.9	22.7	53.8
Belgium	7.4	0.9	1.8	7.8	1.5	0.4	8.8	1.3	6.6	22.7	59.2
Bulgaria	3.5	1.5	2.7	8.5	0.7	0.9	5.9	0.9	4.0	13.1	41.8
Czechia	5.2	1.0	2.1	7.2	0.9	0.7	9.2	1.4	5.1	14.4	47.2
Denmark	6.3	1.2	1.0	5.1	0.4	0.2	8.9	1.7	6.4	22.4	53.4
Germany*	6.1	1.1	1.7	4.6	0.7	0.5	8.5	1.1	4.7	21.8	50.8
Estonia	4.0	2.5	2.0	5.9	0.7	0.4	6.7	2.1	6.6	15.0	45.9
Ireland	2.3	0.2	0.9	3.5	0.4	0.7	5.4	0.5	3.1	10.2	27.4
Greece	8.4	2.6	2.4	9.9	1.6	0.3	6.7	1.0	4.5	22.5	59.8
Spain*	5.9	0.9	2.1	6.6	1.0	0.5	7.6	1.3	4.6	22.1	52.4
France*	5.8	1.9	1.8	6.8	1.0	1.1	9.0	1.5	5.5	27.3	61.6
Croatia	6.2	1.1	2.4	11.3	0.8	2.4	7.3	1.7	5.4	15.7	54.5
Italy*	8.7	1.4	2.0	5.4	1.0	0.5	7.9	0.8	4.3	25.2	57.1
Cyprus	7.6	1.9	1.9	5.6	0.3	1.5	5.9	0.9	5.9	13.6	45.1
Latvia	4.0	2.5	2.3	7.0	0.6	1.2	4.8	1.4	5.9	13.5	43.1
Lithuania	3.5	2.3	1.5	5.6	0.5	0.6	5.9	1.4	5.2	16.3	42.9
Luxembourg	5.1	0.7	1.3	5.8	1.1	0.5	5.9	1.2	5.0	20.6	47.2
Hungary	8.2	1.1	2.1	9.6	0.8	1.0	6.4	4.0	4.7	13.6	51.6
Malta	5.6	0.5	1.5	10.0	1.5	0.4	7.2	1.3	5.9	12.0	45.9
Netherlands	4.1	1.3	2.0	6.7	1.5	0.5	8.0	1.3	5.3	17.4	48.0
Austria	6.2	0.6	1.4	9.8	0.4	0.3	9.2	1.2	5.1	22.9	57.1
Poland	4.4	1.7	2.3	9.1	0.6	0.5	5.4	1.3	5.2	18.2	48.7
Portugal*	7.1	0.8	1.9	6.2	0.7	0.5	7.2	1.0	5.0	18.8	49.3
Romania	5.1	2.4	2.5	6.3	0.7	1.1	5.5	1.0	3.7	13.8	42.0
Slovenia	5.4	1.0	1.8	8.1	0.6	0.6	7.9	1.4	5.8	18.7	51.3
Slovakia	6.2	1.4	2.5	5.8	0.9	0.5	6.3	1.2	4.6	16.3	45.6
Finland	8.4	1.4	1.2	5.2	0.2	0.3	7.7	1.5	5.9	25.7	57.5
Sweden	7.0	1.3	1.4	5.7	0.5	0.7	7.4	1.4	7.2	19.8	52.6
Iceland	7.6	0.1	1.6	6.2	0.8	0.7	8.5	3.5	7.7	13.8	50.5
Norway	5.1	2.0	1.3	8.0	1.0	0.9	9.6	2.0	5.9	22.3	58.2
Switzerland	4.5	0.9	1.7	4.5	0.6	0.2	2.5	1.1	5.7	16.0	37.8

Source: Eurostat (gov_10a_exp)

* provisional

1	Data extracted on 22/03/2022 19:49:50 from [ESTAT]																		
2	Dataset:	Gini coefficient of equivalised disposable income - EU-SILC survey [TESS190]																	
3	Last updated:	09/03/2022 23:00																	
4																			
5	Time frequency		Annual																
6	Income and living conditions indicator		Gini coefficient (scale from 0 to 100)																
7																			
8	TIME	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020						
9	GEO (Labels)																		
10	European Union - 27 countries (from	:	30,2	30,5	30,4	30,6	30,9	e	30,8	e	30,6	e	30,3	e	30,4	e	30,2	e	30,8
11	European Union - 28 countries (2013	:	30,5	30,8	30,5	30,5	31,0		31,0		30,8		30,6		30,8		30,6	e	:
12	European Union - 27 countries (2007	30,6	30,5	30,8	30,5	30,5	31,0		31,0		30,8		30,6		30,8		30,6	e	:
13	Euro area - 19 countries (from 2015)	30,3	30,3	30,6	30,5	30,7	31,0		30,7		30,7		30,4		30,6		30,2		31,3
14	Euro area - 18 countries (2014)	30,3	30,3	30,6	30,4	30,7	30,9		30,7		30,7		30,3		30,6		30,2		31,3
15	Belgium	26,4	26,6	26,3	26,5	25,9	25,9		26,2		26,3		26,1		25,7		25,1	b	25,4
16	Bulgaria	33,4	33,2	35,0	33,6	35,4	35,4		37,0		37,7	b	40,2		39,6		40,8		40,0
17	Czechia	25,1	24,9	25,2	24,9	24,6	25,1		25,0		25,1		24,5		24,0		24,0		24,2
18	Denmark	26,9	26,9	b	26,6	b	26,5		27,7		27,4		27,7		27,6		27,8		27,3
19	Germany (until 1990 former territory	29,1	29,3	29,0	28,3	29,7	30,7		30,1		29,5		29,1		31,1		29,7		34,4
20	Estonia	31,4	31,3	31,9	32,5	32,9	35,6	b	34,8		32,7		31,6		30,6		30,5		30,5
21	Ireland	28,8	30,7	29,8	30,4	30,7	31,0		29,7		29,6		30,6		28,9		28,3		28,7
22	Greece	33,1	32,9	33,5	34,3	34,4	34,5		34,2		34,3		33,4		32,3		31,0		31,4
23	Spain	32,9	33,5	34,0	34,2	33,7	34,7		34,6		34,5		34,1		33,2		33,0		32,1
24	France	29,9	29,8	30,8	30,5	30,1	29,2		29,2		29,3		28,8		28,5		29,2		29,3
25	Croatia	:	31,6	31,2	30,9	30,9	30,2		30,4		29,8		29,9		29,7		29,2		28,3
26	Italy	31,8	31,7	32,5	32,4	32,8	32,4		32,4		33,1		32,7		33,4		32,8		:
27	Cyprus	29,5	30,1	29,2	31,0	32,4	34,8		33,6		32,1		30,8		29,1		31,1		29,3
28	Latvia	37,5	35,9	35,1	35,7	35,2	35,5		35,4		34,5		34,5		35,6		35,2		34,5
29	Lithuania	35,9	37,0	33,0	32,0	34,6	35,0		37,9		37,0		37,6		36,9		35,4		35,1
30	Luxembourg	29,2	27,9	27,2	28,0	30,4	28,7		28,5		29,6	b	29,2		31,3		32,3		31,2
31	Hungary	24,7	24,1	26,9	27,2	28,3	28,6		28,2		28,2		28,1		28,7		28,0		28,0
32	Malta	27,4	28,6	27,2	27,1	28,0	27,7		28,1		28,6		28,2		28,7		28,0		30,3
33	Netherlands	27,2	25,5	25,8	25,4	25,1	26,2		26,7		26,9	b	27,1		27,4		26,8		28,2
34	Austria	27,5	28,3	27,4	27,6	27,0	27,6		27,2		27,2		27,9		26,8		27,5		27,0
35	Poland	31,4	31,1	31,1	30,9	30,7	30,8		30,6		29,8		29,2		27,8		28,5		27,2
36	Portugal	35,4	33,7	34,2	34,5	34,2	34,5		34,0		33,9		33,5		32,1		31,9		31,2
37	Romania	34,5	33,5	33,5	34,0	34,6	35,0		37,4		34,7		33,1		35,1		34,8		33,8
38	Slovenia	22,7	23,8	23,8	23,7	24,4	25,0		24,5		24,4		23,7		23,4		23,9		23,5
39	Slovakia	24,8	25,9	25,7	25,3	24,2	26,1		23,7		24,3		23,2		20,9		22,8		20,9
40	Finland	25,9	25,4	25,8	25,9	25,4	25,6		25,2		25,4		25,3		25,9		26,2		26,5
41	Sweden	26,3	25,5	26,0	26,0	26,0	26,9		26,7		27,6		28,0		27,0		27,6		26,9
42	Iceland	29,6	25,7	23,6	24,0	24,0	22,7		24,7		24,1		25,2		23,2		:		:
43	Norway	24,1	23,6	22,9	22,5	22,7	23,5		23,9		25,0		26,1		24,8		25,4		25,3
44	Switzerland	30,7	29,6	29,7	28,8	28,5	29,5	b	29,6		29,4		30,1		29,7		30,6		31,2
45	United Kingdom	32,4	32,9	33,0	31,3	b	30,2		31,6		32,4		31,5		33,1	b	33,5		:

4. Интересите на ЕС и ООН като център за отразяване на интересите на човечеството и за управление в транснационален и транссекторен аспект

Управлението на икономическата система придобива все **по-централизиран** характер, вместо да се развива като пирамидални отношения, и същевременно самото развитие на пазарната икономика се придружава с развитие на ограничителните рамки, поставяни от по-висш етаж на координация.

- Глобално затопляне
- Биоразнообразие
- Баланс: „демографска система – икономическа система – природна система“

Финал: две тези

- Сегашните и бъдещите беди ще се решат от „пазара“.
- Сегашните и бъдещите беди ще се решат по общ „план“.

